

INFORMACIJA O UČEŠĆU
DR HALILA DUKOVIĆA, POSLANIKA U SKUPŠTINI CRNE GORE NA PANEL DISKUSIJI
„ZAŠTITA LJUDSKIH PRAVA U OKVIRU ZATVORSKOG SISTEMA“,
povodom obilježavanja Međunarodnog dana ljudskih prava i dana usvajanja Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima, održanoj u Rektoratu Univerziteta Crne Gore u Podgorici

Panel diskusija **“Zaštita ljudskih prava u okviru zatvorskog sistema”**, povodom obilježavanja Međunarodnog dana ljudskih prava i dana usvajanja Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima, koja je važna prekretnica u savremenoj zaštiti ljudskih prava u svijetu, održana je 10. decembra 2012. godine u Rektoratu Univerziteta Crne Gore, u Podgorici.

Događaj je organizovala Vlada Crne Gore, Institucija Ombudsmana, Univerzitet Crne Gore, agencije UN-a u Crnoj Gori, Misija OEBS-a u Crnoj Gori i nevladina organizacija Građanska alijansa.

Na Panel diskusiji su učestvovali predstavnici Vlade, državnih institucija, diplomatske zajednice, civilnog društva i akademske zajednice, što je bila prilika za razmjenu iskustava i davanja konstruktivnih prijedloga u cilju dalje afirmacije ljudskih prava i sloboda u ovom važnom segmentu poštovanja ljudskih prava.

Učesnici Panel diskusije, Slavica Rabrenović, pomoćnica ministra pravde, Petar Ivezić, zamjenik Ombudsmana za prevenciju torture, dr Halil Duković, poslanik u Skupštini Crne Gore, Pavle Karanikić iz Ministarstva vanjskih poslova, Milan Radović, koordinator Građanske alijanse, Sandra Horina, koordinator u sektoru Ljudska prava i vladavina prava u Misiji OEBS-a u Crnoj Gori, Milan Tomić, pomoćnik direktora ZIKS-a, Dragoljub Bulatović, sekretar Komisije Ministarstva pravde za uslovni otpust, predstavnici katoličke i pravoslavne vjerske zajednice, Saša Mijović iz NVO “Four life”, Jelena Jovanović, novinar ND “Vijesti” i Mirjana Radović iz NVO “Akcija za ljudska prava” su govorili o ulozi države u zaštiti ljudskih prava lica lišenih slobode, trenutnoj situaciji i problemima u ovoj oblasti i daljim planovima u cilju unapređenja normativnog i opšteg pravnog okvira, kao i promovisanju alternativnih sankcija.

U prilog implementaciji međunarodnih standarda i instrumenata u ovoj oblasti, a pod uslovima koji predviđa Zakon o izvršenju krivičnih sankcija, Ministarstvo pravde u Sektoru izvršenja krivičnih sankcija stara se da svako osuđeno lice ima pravo na pravnu pomoć, bračni život, vjerski život, kao i druga prava predviđena Zakonom i podzakonskim aktima. Osuđeno lice ima pravo na pritužbe, ukoliko smatra da mu je povrijeđeno pravo u vezi sa izdržavanjem kazne ili drugih nepravilnosti koje su mu pričinjene.

Ispred Skupštine Crne Gore na Panel diskusiji učestvovao je dr Halil Duković, poslanik u Skupštini, koji je u prethodnom skupštinskom sazivu kao član Odbora za ljudska prava i sloboda bio u prilici da, zajedno sa ostalim članovima Odbora i Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda Crne Gore, obiđe Zatvor u Spužu. On je ocijenio da je država dosta uradila na unapređenju zaštite prava lica lišenih slobode u zatvorima i pritvorskim jedinicama. Ipak, procjenjuje da je prenatrpanost u zatvorima glavni problem koji uzrokuje sve ostale, a to je moguće riješiti na dva načina: izgradnjom novih objekata i manjim prilivom osuđenih lica. Zbog toga, radi rešenja ovog problema, raduje informacija o skorašnjoj izgradnji zatvora za duge kazne, kao i zatvorske bolnice. Ocjenjuje da se može dosta uraditi i na smanjenju priliva kroz alternativne sankcije i radom u javnom interesu. Po njegovom mišljenju vrijednom treba ocijeniti

pomoć NVO sektora na unapređenju zatvorskih uslova.

Istakao je da, zbog uvjerenja svakog osuđenog lica da nije krivo, sa rezervom treba prihvatiti motive i razloge učestalih štrajkova u ZIKS-u. Po njegovoj ocjeni na Panelu je najmanje pažnje bilo posvećeno efikasnoj resocijalizaciji osuđenih lica, kako bi se smanjio broj povratnika. Smatra da se najmanje na tome uradilo i da tu ima prostora za djelovanje, ne samo od nadležnih službi, već da kompletna društvena zajednica-Ministarstvo pravde, NVO-e, civilni sektor, vjerske zajednice, mediji, treba da sveukupno doprinesu.

Svi prisutni su jednodušni u ocjeni da sistem izvršenja krivičnih sankcija treba biti uređen na način da obezbjeđuje poštovanje prava osuđenih lica, isključujući bilo kakve oblike diskriminacije i nasilja, torture i nehumanog i ponižavajućeg tretmana. Potrebno je aktivirati civilni sektor, preduzeća, strana predstavništva i druge relevantne subjekte koji mogu dati doprinos efikasnoj resocijalizaciji osuđenih lica.

Statistika u oblasti izvršenja krivičnih sankcija govori u prilog tome da je u Evropi prisutan generalni trend rasta zatvorske populacije, a naglašena je i potreba poštovanja principa da je kazna zatvora zadnje sredstvo i da je potrebno promovisati krivične kazne koje su alternativa kazni zatvora, uz učešće svih relevantnih subjekata, kao i da kvalitet saradnje zatvorskih i probacionih službi u velikoj mjeri može donijeti kvalitetnijoj resocijalizaciji osuđenih lica.

Primjena konvencija Savjeta Evrope i Evropskih zatvorskih pravila, pod uslovima predviđenim Zakonom o izvršenju krivičnih sankcija, od strane Ministarstva pravde posebno je posvećena obavezi da svako osuđeno lice ima pravo na pravnu pomoć, rad, informisanje, zdravstvenu zaštitu, dopisivanje, posjete, prijem pošiljki, bračni život, kao i druga prava predviđena Zakonom i podzakonskim aktima. Takođe, osuđeno lice ima pravo pritužbe, ukoliko smatra da mu je povrijeđeno pravo u vezi sa izdržavanjem kazne ili zbog drugih nepravilnosti koje su mu pričinjene. Osuđenim licima se obezbjeđuje zaštita prava kroz prigovor na odluku starješine (o kojem odlučuje starješina Zavoda), kao i kroz sudsku zaštitu osuđenih lica, koja se ostvaruje u upravnom sporu (protiv odluke starješine Zavoda). U slučaju upotrebe sredstava prinude prema osuđenom licu, obaveza je Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija da sačini i Ministarstvu pravde dostavi izvještaj sa utvrđenim činjenicama i ocjenom o prekoračenju ovlašćenja, kao i da obavijesti nadležne institucije o predmetnom slučaju.

Na Panelu je istaknuta dobra saradnja Ministarstva pravde i ZIKS-a sa Institucijom Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, koji kao nacionalni mehanizam za zaštitu prava lica lišenih slobode i prevenciju torture ima mogućnost nenajavljene posjete zatvorima i pritvorskim jedinicama, a koji je samo od septembra 2012. godine nenajavljeno obavio 27 razgovora sa zatvorenicima, a uskoro će biti sačinjen izvještaj o stanju ljudskih prava lica lišenih slobode i uslovima u zatvorima.

Na podatke iznesene od strane predstavnika NVO-e Građanska alijansa skrenuta je pažnja da datiraju iz ranijeg perioda i 2010. godine, ali da je u međuvremenu urađeno dosta i da danas nema slučajeva zlostavljanja i torture, a što upućuje na trend poboljšanja.

Takođe, prigovori na rad Komisije Ministarstva pravde za uslovni otpust i njenu efikasnost, koja nikad kao u 2012. godini nije odlučivala o uslovnom otpustu (razmatrala u 2012. godini oko 600 molbi od čega je gotovo polovina pozitivno riješena) odbačeni su, jer je radila u zakonskim rokovima, u skladu sa Zakonom i po principu pravičnosti, koja je kao takva prepoznata u reginu kao dobra praksa.

Sandra Horina, koordinator u sektoru Ljudska prava i vladavina prava u Misiji OEBS-a u Crnoj Gori, istakla je da je Misija OEBS-a nastojala da pomogne Crnoj Gori na unapređenju zaštite prava lica lišenih slobode i da je Crna Gora dosta na tom planu uradila.

Milan Tomić, pomoćnik direktora ZIKS-a se složio da je prenatrpanost u zatvorima glavni izvor problema, ali je već došlo do poboljšanja rekonstrukcijom Istražnog zatvora, a planirana je izgradnja novih zatvorskih objekata i intenzivirana je saradnja sa Bankom za razvoj Savjeta Evrope radi dobijanja kredita za izgradnju prioritetnih objekata u cilju unapređenja zaštite prava

lica lišenih slobode i rasterećenja postojećih zatvorskih kapaciteta. Zadnjih par mjeseci je značajno unaprijeđena medicinska zaštita angažovanjem više ljekara, obezbijeđen je dolazak pojedinih specijalista i omogućena zdravstvena zaštita van ZIKS-a; posjete i prava na bračni život uz prioritet da se, u zavisnosti od finansijskih mogućnosti, uslovi tih prostorija poboljšaju, pravo na školovanje, informisanost, uslovni otpust. Istakao je kvalitetnu saradnju sa Zaštitnikom i NVO Građanska alijansa i "For life".

Nakon završetka Panela, radi daljeg unapređenja poštovanja prava lica lišenih slobode, usvojene su **Preporuke** kojim su obuhvaćeni stavovi iznešeni na Panel diskusiji:

- **Kroz saradnju sa NVO sektorom smanjen je nivo kršenjaljudskih prava**
- **I dalje najveći problem u zatvorskim sistemima je prenaseljenost objekata za izvršenje krivičnih sankcija, koja daleko premašuje kapacitete, što se negativno odražava na higijenu, bezbjednost...**
- **Zbog navedenog, dolazi do incidenata, kada i sami službenici primjenjuju silu, a iz NVO sektora su prepoznali problem da nadležne državne institucije ne sprovode istrage u slučajevima torture**
- **Problem je i pravo na ostvarenje porodičnog i bračnog života u zatvoru- jer prostorije nisu adekvatne**
- **Niži je kvalitet medicinske zaštite, lošija prava u pogledu obrazovanja, ispovijedanja vjere i informisanja**
- **Problem je i sporo donošenje legislative o uslovnim sankcijama**
- **Najavljena je izgradnja novih ustanova za izvršenje krivičnih sankcija, rekonstrukcija postojećih, kao i izgradnja zatvorske bolnice**
- **U narednom periodu treba promovisati alternativne sankcije kako bi se unaprijedili uslovi u zatvorskom sistemu kroz smanjenje broja pritvorenika.**
- **Treba aktivirati civilni sector, vjerske zajednice, preduzeća, kako bi zajednički dali doprinos resocijalizaciji osuđenih lica.**
- **Moraju se poštovati ljudska prava i standardi u zatvoru kako bi se kroz implementaciju važećih evropskih standarda i zatvorskih pravila štitila ljudska prava i dostojanstvo zatvorenika.**

**INFORMACIJU SAČINILA
SEKRETAR
Odbora za ljudska prava i slobode**

Slava Burić